

Apariții editoriale ale

Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității

(2000-2025)

Totalitarism și rezistență, teroare și represiune în România comunistă, coord. prof. univ. dr. Gheorghe Onișoru, București, 2001 (ISBN: 973-0-02533-9), 320 p.

Primul volum de studii realizat în cadrul CNSAS a fost publicat sub coordonarea președintelui Colegiului CNSAS., prof. univ. dr. Gheorghe Onișoru, la numai câteva luni după demararea activității de cercetare științifică. Lucrarea a reunit un număr de 22 de studii ale angajaților CNSAS., precum și trei studii ale unor instituții similare din Bulgaria și Germania, pe o tematică variată. De la problemele ținând de cadrele Securității și ale Partidului, până la aspecte ale funcționării rețelelor de informatori din problema „Presă”, de la impactul activității Securității asupra Bisericii Ortodoxe Române, până la analiza cadrului legislativ privind accesul la dosarele fostelor poliții politice din țările socialiste, paleta problemelor abordate fiind extrem de incitantă. Analizele oferite cititorilor în acest volum au fost realizate, în majoritatea cazurilor, pe baza unor informații inedite, extrase din dosarele de arhivă ale Securității și ale Partidului, astfel încât au suscitat un larg interes din partea publicului larg și al istoricilor.

„Bande, bandiți și eroi”. Grupurile de rezistență și Securitatea (1948-1968), documente editate de Florica Dobre (coordonator), Florian Banu, Camelia Duică, Silviu B. Moldovan, Elis Neagoe, Liviu Țăranu, studiu introductiv de Florian Banu și Silviu B. Moldovan, București, Editura Enciclopedică, 2003 (ISBN: 973-45-0436-3), 592 p.

Publicat într-un moment în care problematica extrem de complexă a rezistenței armate anticomuniste abia intra în vizorul istoricilor, volumul reunește un număr de 158 de documente relevante pentru subiect, acoperind perioada anilor 1948-1968. Studiul introductiv consistent (pp. 7-24) familiarizează cititorul cu cadrul istoric al fenomenului, conturează dimensiunea și tipologia forțelor aflate în

confruntare, reconstituind principalele metode de luptă utilizate. Volumul este structurat în două părți, prima dintre acestea (documentele 1-51) privind lupta de uzură dintre Securitate și grupurile de rezistență armată refugiate în special în zona montană. În partea a doua a volumului au fost inserate documentele create de Securitate în anul 1968, cu prilejul aniversării a 20 de ani de la înființare, privind un bilanț al confruntărilor armate din anii 50. Introduse în circuitul științific, documentele din acest volum au stat la baza a numeroase linii de cercetare a fenomenului rezistenței armate anticomuniste, concretizate în anii următori în volume și studii ample.

Mișcarea armată de rezistență anticomunistă din România. 1944-1962, coord. prof. univ. dr. Gheorghe Onișoru, București, Editura Kullusys, 2003 (ISBN 973-86421-3-2), 448 p.

Fenomenul rezistenței armate în România a fost strâns legat de intrarea trupelor sovietice pe teritoriul național, atunci când mici grupuri de români, de cele mai diverse origini sociale și orientări politice, au început să întreprindă acțiuni curajoase împotriva unui ocupant care aducea un alt model de societate.

Inițiativa de rezistență coordonată a generalului Aurel Aldea (1946), infiltrată rapid de agenți ai Siguranței, este, în ordine cronologică, un prim subiect abordat în acest volum. Fără să-și fi propus să epuizeze această vastă tematică, urmează, așa cum rezultă și din titlul cărții, o multitudine de studii dedicate celor mai semnificative grupuri de rezistență, conduse de Ion Gavrilă Ogoranu în Munții Făgărașului, Leon și Teodor Șuşman în Munții Apuseni, Iosif Capotă în Regiunea Cluj, Nicolae Pop și Atanasie Oniga în zona Maramureșului, Gheorghe Pele, Ion Martin și Ion Oprețescu, cunoscuți și sub numele de grupul Arnota, în nordul Olteniei și Dumitru Ișfănuț, Dumitru Mutașcu și Nistor Duicu în zona Banatului. Pornind de la jurnalul ținut de Vasile Motrescu, acțiunile de rezistență din Munții Bucovinei au fost redată din perspectiva existenței cotidiene a unui „bandit”, după cum alte două studii au fost consacrate implicării unor reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române în rezistența anticomunistă, respectiv a formelor de rezistență pasivă manifestate în procesul colectivizării agriculturii. Volumul este completat de o riguroasă clasificare a metodelor folosite de organele de represiune în acțiunile

îndreptate împotriva grupurilor de rezistență și de o privire detaliată asupra aportului pe care rețeaua informativă l-a avut în realizarea aceluiași obiectiv. Câteva preocupări inedite privind studierea *Mișcării armate de rezistență anticomunistă din România* propun cititorului o sinteză bine structurată asupra originilor, evoluțiilor, formelor de manifestare și a cauzelor înfrângerii „luptătorilor fără uniformă” și a acțiunilor lor anticomuniste, precum și o analiză a procesului „Marii Finanțe” din 1948, la care se adaugă o abordare a modului în care „defecțiunea” titoistă a impulsionat lupta rezistențelor români. Conceput ca un demers util în relevarea crimelor comunismului, volumul *Mișcarea armată de rezistență anticomunistă din România. 1944-1962* introduce în circuitul științific contribuții bazate pe studierea surselor istorice primare.

Un sfert de veac de urmărire: documente din dosarele secrete ale generalului Nicolae Rădescu, documente editate de Monica Grigore, Oana Ionel, Dragoș Marcu, studiu introductiv de prov. univ. dr. Gheorghe Onișoru, București, Editura Enciclopedică, 2004 (ISBN: 973-45-0476-2), 463 p.

În anul 1964, în timpul demolării unui imobil din București care a aparținut Aurei Sachelarie, nepoată a fostului prim-ministru Nicolae Rădescu (1874-1953), s-au descoperit câteva zeci de pagini manuscris, unele dintre ele cu titluri care au atras atenția: „Trei luni de guvernare”, „Tratativele pentru formarea guvernului”, „Pentru delegatul american Etheridge [corect Ethridge]”, „La legație”, „Reforma agrară”, „Comuniștii și legionarii”, „Teroarea comunistă”. Ancheta Securității a probat că notițele fuseseră scrise de generalul Nicolae Rădescu, majoritatea în perioada 1944-1946, astfel că au fost confiscate și atașate dosarului de urmărire informativă clasat, deja, la arhivă. Editorii și-au propus să valorifice aceste manuscrise inedite, care reprezintă versiunea ultimului prim-ministru democrat al României înainte de 6 martie 1945 asupra evenimentelor din timpul guvernării sale și a metodelor prin care Partidul Comunist a preluat puterea politică.

Volumul a fost conceput în două părți. Prima conține însemnările cu caracter memorialistic ale generalului Nicolae Rădescu, scrisori, proiecte politice, notițe (amenajarea casei, împărțirea averii etc.). Pentru a doua parte, editorii au selectat, din mai multe fonduri ale Arhivei CNSAS,

(Informativ, Penal, S.I.E.) 230 documente, care reflectă activitatea politică a generalului din anii '30 până la moartea sa în exil (New York, 1953) și supravegherea de către S.S.I. și Securitate.

Banu, Florian, *Asalt asupra economiei României-De la Solagra la Sovrom (1936-1956)*, București, Editura Nemira, 2004 (ISBN: 973-569-652-5), 267 p.

Volumul, structurat pe patru capitole, oferă o analiză meticuloasă și complexă a fenomenului de infiltrare a capitalurilor germane în economia românească, ca parte a politicii răsăritene a celui de-al Treilea Reich, precum și a sortii avute de unitățile economice cu participații germane după înfrângerea Germaniei naziste. Astfel, procesul legislativ privind proprietățile inamice și activitatea unei instituții deosebit de importante, precum Casa de Administrare și Supraveghere a Bunurilor Inamice, au fost tratate *in extenso*, pentru ca ultimul capitol să fie focalizat asupra activității unor întreprinderi mixte româno-sovietice de tristă amintire: *sovromurile*. Realizată preponderent pe baza documentelor de arhivă inedite, lucrarea a avut caracter de pionierat și a contribuit la clarificarea multor aspecte tenebroase ale relațiilor economice ale României cu două mari puteri cu tendințe hegemonice – Germania nazistă și Uniunea Sovietică – într-o perioadă de profunde frământări politice, militare și sociale.

Trupele de Securitate (1949-1989), documente editate de Florica Dobre, Florian Banu, Camelia Duică, Silviu B. Moldovan, Liviu Țăranu, studiu introductiv de Florian Banu și Liviu Țăranu, București, Editura Nemira, 2004 (ISBN: 973-569-649-5), 712 p.

Volumul, realizat preponderent pe baza documentelor din Arhiva Comandamentului Național al Jandarmeriei, reprezintă o frescă a activității și evoluției unuia dintre instrumentele de bază utilizate de regimul comunist în acțiunea de instaurare și menținere a unui regim totalitar dintre cele mai dure, și anume, Trupele de Securitate. Înființate oficial prin Decretul nr. 163 din 7 februarie 1949, ca succesoare ale Jandarmeriei, Trupele de Securitate au fost folosite inițial în desfășurarea

de operațiuni pentru neutralizarea grupurilor de rezistență armată anticomunistă, descoperirea, capturarea sau nimicirea persoanelor parașutate pe teritoriul României, paza și apărarea unor obiective și căi de comunicații, precum și asigurarea ordinii și liniștii publice și prevenirea oricărei acțiuni a „forțelor contrarevoluționare”. Ulterior, gama de misiuni a fost extinsă, iar după 1968 aceste trupe au fost instruite pentru lupta în cadrul „războiului popular” și pentru participarea la misiuni antiteroriste. Reunind un număr de 157 de documente și beneficiind de un amplu studiu introductiv (pp. 7-30), volumul reprezintă un util instrument de lucru pentru toți cei interesați în reconstituirea amplei panoplii de instrumente de forță create de regimul comunist.

Membrii C.C. al P.C.R. 1945-1989. Dicționar, Florica Dobre (coord.), Liviu Marius Bejenaru, Clara Cosmineanu-Mareș, Monica Grigore, Alina Ilinca, Oana Ionel, Nicoleta Ionescu-Gură, Elisabeta Neagoe-Pleșa, Liviu Pleșa, studiu introductiv de Nicoleta Ionescu-Gură, București, Editura Enciclopedică, 2004 (ISBN: 973-45-0486-X), 662 p.

Rezultat al activității colectivului de cercetare din cadrul CNSAS, volumul prezintă fișele membrilor C.C. al P.C.R., în ordine alfabetică (nume și prenume), data și locul nașterii/decesului, perioada în care au îndeplinit calitatea de membru și/sau membru supleant al C.C. al P.C.R., naționalitatea, studiul, profesia de bază, activitate și funcții, dacă a fost ales deputat în Marea Adunare Națională, precum și distincțiile primite.

Din studiul fișelor membrilor C.C. se desprind câteva concluzii privind componența acestuia, care reflectă creșterea numărului membrilor de partid, structura socială și națională a societății socialiste. De asemenea, Comitetul Central cuprindea membrii de partid care lucrau în toate domeniile de activitate.

Potrivit Statutului, Partidul Comunist trebuia să fie condus de Comitetul Central (C.C.), care era un organ colectiv permanent, ales de congres și însărcinat de acesta cu conducerea activității partidului în intervalul de timp dintre congrese, dar, în realitate, CC a fost un organ formal, care doar aproba hotărârile privind linia politică a partidului luate în cadrul Secretariatului, format din secretarul general al partidului și secretarii C.C., al cărui număr crește de la 5 în 1948 la 10 în 1984.

Activitatea de documentare s-a desfășurat la Arhivele Naționale Istorice Centrale, Arhivele Militare Române, Arhiva Camerei Deputaților, Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Centrală Universitară și Biblioteca Camerei Deputaților.

APRILIE 1964 „Primăvara de la București” Cum s-a adoptat „Declarația de Independență a României?”, Florian Banu, Liviu Țăranu (editori), studiu introductiv de Florian Banu și Liviu Țăranu, București, Editura Enciclopedică, 2004 (ISBN: 973-45-0469-X), 298 p.

Publicat la 40 de ani de la un eveniment cu rol de bornă în istoria regimului comunist din România, volumul aduce la lumină documente edificatoare și incontestabile, care dovedesc, fără putință de tăgadă, că teoria „România – calul troian al Moscovei” este doar un produs al „măsurilor active” derulate de K.G.B. în Occident. Poziția reală de independență a României în raport cu indicațiile venite din U.R.S.S., construită cu mîgală după retragerea trupelor sovietice în anul 1958, este reliefată prin intermediul a șapte documente inedite, dintre care piesa de maximă importanță este stenograma ședinței plenare a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român desfășurată între 15 și 22 aprilie 1964 (pp. 30-292). Înțelegerea deplină a procesului de desprindere de „farul călăuzitor” de la Kremlin este facilitată de un studiu introductiv amplu (100 de pagini), care trece în revistă drumul parcurs de liderii de la București, de la obediența deplină față de U.R.S.S., până la veritabila „declarație de independență” din aprilie 1964.

Partidele, Securitatea și Cultele. 1945-1989, coordonator Adrian Nicolae Petcu, București, Editura Nemira, 2005 (ISBN: 973-569-747-5), 427 p.

Este un prim demers publicistic la CNSAS pe tema relației Stat-Biserică și a vieții religioase din România recentă, documentat mai ales în arhiva fostei Securități. Volumul conține 12 studii semnate de cercetători din CNSAS și din alte instituții de profil: Liviu Petre Nițu (Societatea „Ardealul”-1940), Adrian Nicolae Petcu (Slujitorii altarului și Mișcarea legionară), Alexandru Alin Spânu (Sectele religioase în rapoartele

Serviciului de Informații al Armatei), Adrian Nicolae Petcu (Securitatea și cultele în 1949), Cristian Vasile (Episcopul Alexandru Todea în anii comunismului național), Camelia Ivan-Duică (Ioan Dunca Joldea-un preot greco-catolic în rezistența armată anticomunistă), Raluca Nicoleta Spiridon (Educația și practica religioasă în comunitatea romano-catolică din sud-estul Transilvaniei), Nicolae Videnie (Presa emigrației române-revista Bisericii „Sf. Arhangheli” din Paris), Iosif Pavlinciuc (Arhimandritul Varlaam Chiriță și lupta sa pentru păstrarea credinței ortodoxe), Alexandru Donos (Regimul sovietic și Biserica ortodoxă din Basarabia comunizată), Elis Neagoe-Pleșa, Liviu Pleșa (Culte neoprotestante din România în perioada 1975-1989) și Adrian Nicolae Petcu (Bibliografia postdecembristă referitoare la BOR în perioada regimului comunist).

Nicu Steinhardt în dosarele Securității. 1959-1989, documente editate de Clara Cosmineanu și Silviu B. Moldovan, studiu introductiv de Clara Cosmineanu, prefață de Toader Paleologu, București, Editura Nemira, 2005 (ISBN: 973-569-699-X), 400 p.

Revolta budapestană și decernarea Premiului Nobel pentru Literatură lui Boris Pasternak pentru romanul Doctor Jivago (1958) au constituit în rândul liderilor comuniștilor români temeri suficiente în privința pericolelor care gravitau în jurul păstrării monopolului politic. Din cauza acestor temeri și, mai ales, din considerente de supralicitare a obedienței față de Moscova, în contextul retragerii trupelor sovietice din România, inocularea fricii și represiunea au fost extinse asupra întregii societăți. Demascările publice și procesele înscenate au fost principalele metode de anihilare a tuturor acelor intelectuali cu notorietate, care puteau constitui cazuri exemplificative în instrumentarea represiunii. Inclus în lotul Noica-Pillat, Nicolae Steinhardt a fost condamnat alături de ceilalți membri ai acestuia, deoarece „se întruneau în cenecluri literare, citeau și comentau literatură subversivă, corespondau cu emigrația română reacționară și plănuiau răsturnarea regimului comunist”. În ordine cronologică, documentele editate în acest volum se opresc asupra anchetei la care a fost supus Nicolae Steinhardt, mai întâi ca martor, iar, după ce refuză colaborarea cu organele de anchetă, în calitate de învinuit și apoi asupra celor 20 de ani în care a fost urmărit constant și asiduu de către

Securitate. Un aspect de maxim interes este legat de confiscarea manuscrisului Jurnalului fericirii la 14 decembrie 1972, ca urmare a nefastei activități a informatorului „Artur” (Ion Caraion), prieten apropiat al lui Nicolae Steinhardt. Cert este că, într-o manieră personală, Nicolae Steinhardt a rezistat șantajului tăcerii și disimulării pe care comunismul l-a impus tuturor românilor.

Vasile Paraschiv, *Lupta mea pentru sindicate libere în România. Terorismul politic organizat de statul comunist*, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și anexe documentare de Oana Ionel și Dragoș Marcu, postfață de Marius Oprea, Iași, Editura Polirom, 2005 (ISBN: 973-46-0053-2), 388 p.

Volumul este rezultatul colaborării lui Vasile Paraschiv (1928-2011), unul dintre cei mai cunoscuți disidenți din România comunistă ai anilor 1970-1980, cu doi consilieri din Direcția Cercetare din CNSAS și cuprinde memoriile opozantului, respectiv un corpus documentar. Vasile Paraschiv și-a conceput memoriile sintetizând „rechizitoriul” asupra regimului politic din anii 1970-1980, intitulat *Așa nu se mai poate, tovarășe Nicolae Ceaușescu* și redactat sub forma unei „scrisori” către Nicolae Ceaușescu (380 pagini dactilografiate), care i-a fost confiscat de Securitate în 1987, apoi restituit în 1991. Memoriile au fost completate cu detalii solicitate disidentului de către cei doi editori, care au realizat o amplă documentare în fondurile de arhivă deținute la acea vreme de CNSAS, dosarul de urmărire informativă întocmit pe numele lui Vasile Paraschiv fiind distrus în cea mai mare parte. Cele 114 documente editate au fost selectate din dosarele Securității înregistrate pe numele lui Vasile Paraschiv din fondurile Informativ, Penal și S.I.E., dar și din cele ale unor persoane cu care acesta a fost în legătură, precum: Paul Goma, Doina Cornea, Alexandru Ungureanu etc. Au fost refăcute, astfel, biografia, motivele și etapele disidenței lui Vasile Paraschiv, precum și măsurile luate de P.C.R. și de Securitate împotriva sa, iar în note de subsol s-au publicat, pentru prima dată într-un volum sub egida C.N.S.A.S., detalii despre ofițerii implicați în urmărirea informativă. Cartea se deschide cu câteva pagini intitulate *În loc de prefață*, care cuprinde texte redactate special pentru acest volum de către: Doina Cornea, Paul Goma,

medicii Ion Vianu, Valerian Țuculescu și Aurel Romilă, respectiv prof. Miron Oprea, președintele Fundației Oamenilor de Știință – Prahova.

Gheorghe I. Brătianu în dosarele Securității, documente editate de Liviu Țăranu (în colaborare cu Aurel Pentelescu), București, Editura Enciclopedică, 2006 (ISBN: (10) 973-45-0548-3; ISBN: (13), 978-973-45-0548-7), 347 p.

Reprezentant al noii școli istoriografice românești din perioada interbelică, eminent specialist al istoriei Evului Mediu și al Renașterii, Gheorghe I. Brătianu și-a încetat activitatea științifică în anii deplinei maturități, în contextul penalizărilor politice care au însoțit instaurarea comunismului. Extrase din dosarul penal nr. 356, existent în Arhiva CNSAS, cele 278 documente transcrise integral reconstituie ultima parte a vieții reputatului istoric. Volumul conține un amplu studiu introductiv, care, urmărind un criteriu cronologic foarte strict, se oprește asupra momentelor semnificative ale acestei ultime perioade din viața lui Gheorghe I. Brătianu, în încercarea de a explica critic de ce a fost un caz exemplificativ în exercitarea represiunii comuniste. Excluz din cadrele profesionale de afirmare, între 23 august 1944 – 6 mai 1950, Gheorghe I. Brătianu a fost victima unor drastice avertismente, începând cu articolul invectiv *Schimbarea la față a domnului Gheorghe I. Brătianu*, publicat în nr. 3 din 23 septembrie 1944 al ziarului „Scânteia”. Ulterior, acestea s-au materializat prin efectuarea unei prime percheziții domiciliare la 1 noiembrie 1946, în prefigurarea alegerilor din 19 noiembrie 1946, la care Gheorghe I. Brătianu își depusese candidatura în mod simbolic, apoi prin stabilirea unui post fix de supraveghere în fața locuinței sale din str. Popa Chițu, din Capitală, la 15 august 1947, de către organele Siguranței comuniste, măsură ce a echivalat cu fixarea domiciliului obligatoriu. Arestat în noaptea de 5/6 mai 1950, în cunoscutul lot „al demnitarilor”, și încarcerat la închisoarea Sighet, fără a fi judecat și condamnat, perioada detenției este mai puțin acoperită documentar. În cazul lui Gheorghe I. Brătianu, tocmai un astfel de regim carceral a contribuit din plin la moartea sa prematură, survenită în data de 27 aprilie 1953.

Jurnal de Rezistență. Mărturii din Rezistența anticomunistă. Vasile Motrescu și Mircea Dobre (1952-1953), documente editate de Theodor Bărbulescu și Liviu Țăranu, București, Editura Nemira, 2006 (ISBN: 973-569-814-5), 249 p.

Opoziția față de regimul politic nou instituit în România a fost generată de profunda stare de nemulțumire existentă în societate, ura împotriva puterii impuse de tancurile sovietice amplificându-se proporțional cu presiunea exercitată de autorități asupra populației. Aceasta s-a manifestat pe multiple planuri și a cuprins toate clasele sociale, fără nici o deosebire. Rezistența armată s-a desfășurat pe aproape întreg teritoriul țării: în Oltenia, Banat, Apuseni, Făgăraș, Maramureș, Bucovina, Neamț, Vrancea, chiar și în Delta Dunării sau în zonele de câmpie și era constituită din câteva mii de oameni, retrași de obicei în mici formațiuni în zone greu accesibile, care s-au opus cu arma în mână abuzurilor, instaurării și consolidării comunismului. Literatura memorialistică tipărită după 1990 aduce multă lumină asupra grupărilor de partizani, a căror existență a fost ținută în umbră de către regimul comunist, cele două jurnale ce alcătuiesc volumul oferind, însă, o imagine mai clară asupra traiului cotidian extrem de greu, relatările nefiind estompate de timpul scurs de la evenimente. Nu știm câte alte mărturii ale partizanilor s-au consemnat și păstrat și câte s-au pierdut în timp. Unele au fost distruse, altele, bine ascunse și rămase fără martori, poate uitate, cele descoperite de Securitate fiind folosite ca material acuzator. Într-o permanentă stare de veghe, indiferent de vreme și de anotimp, atenți să-și ascundă orice urmă, folosind ascunzători bine camuflate sau refugii improvizate, aceștia au reușit, totuși, să consemneze multe din întâmplările lor zilnice. Prin momentele zugrăvite, gândurile apăsătoare, rareori traversate de speranță, frământările sufletești, suferința însingurată, alinată doar de o credință puternică, atmosfera plină de nesiguranță a zilei de mâine și a condițiilor vitrege în care a fost scris, jurnalul lui Vasile Motrescu, unul dintre ultimii luptători din Bucovina, descrie câteva din cele mai dureroase pagini ale Rezistenței anticomuniste. Al doilea jurnal relatează un an (ianuarie 1952-ianuarie 1953) din tinerețea lui Mircea Dobre, membru al Grupării Pop-Oniga din Munții Țibleșului, în Maramureș, și înfățișează aspecte asemănătoare traiului cotidian.

Grupurile înarmate au menținut timp de mai bine de un deceniu o anumită nesiguranță în rândul conducerii comuniste, locale și centrale, nu pentru că ar fi constituit un pericol real, acestea fiind mult prea slabe pentru

a răsturna noua putere, cât mai ales deoarece reprezentau un catalizator al nemulțumirii generalizate a populației. Prin însăși existența lor, prin faptul că reușeau să reziste, că se opuneau cu arma în mână noului regim, alimentau un climat de incertitudine și întrețineau vie flacăra speranței într-o posibilă eliberare a României, amplificând zvonurile privind o apropiată venire a americanilor și a declanșării războiului contra Uniunii Sovietice, așteptare ce se va dovedi, însă, nerealistă. Disproporția forțelor implicate în conflict, lipsurile tot mai accentuate și acțiunile de trădare au dus în cele din urmă la anihilarea grupărilor armate, membrii acestora căzând în confruntările cu trupele de Securitate sau, capturați, apoi condamnați la moarte ori la ani grei de închisoare.

Securitatea. Structuri/Cadre. Obiective și metode, Editura Enciclopedică, București, 2006, vol. I (1948-1967), documente editate de Florica Dobre (coord.), Florian Banu, Theodor Bărbulescu, Camelia Duică și Liviu Țăranu, studiu introductiv de Florian Banu, București, Editura Enciclopedică, 2006 (ISBN: (10) 973-45-0540-8), (ISBN (10) 978-973-45-0540-1), 762 p.

Răspunzând unei dorințe tot mai accentuată a societății românești de cunoaștere a organizării și funcționării Securității, volumul a pus la dispoziția cititorilor, în premieră, un număr important de documente inedite de o semnificație cu totul deosebită. Selecția documentelor a impus structurarea lucrării în două părți. În prima dintre acestea, dedicată structurilor organizatorice și cadrelor de securitate, au fost incluse 92 de documente din perioada 1948-1967, esențiale pentru înțelegerea organigramelor succesive ale Securității și a atribuțiilor care reveneau direcțiilor și serviciilor centrale și regionale. A doua parte, consacrată obiectivelor și metodelor Securității, reunește 61 de documente de o factură diversificată, de la ordine ale ministrului Afacerilor Interne și rapoarte de activitate ale diverselor direcții, până la hotărâri de deschidere a unor dosare de obiectiv, planuri de măsuri și sinteze întocmite cu privire la diverse „șinte”, precum postul de Radio „Europa Liberă”, C.I.A., Comitetul Național Român, comunități românești din străinătate. Volumul beneficiază și de un studiu introductiv de 25 de pagini, care introduce cititorul în universul misterios al temutei Securități.

Securitatea. Structuri/Cadre. Obiective și metode, vol. II (1967-1989), documente editate de Florica Dobre (coord.), Elis Neagoe-Pleșa și Liviu Pleșa, studiu introductiv de Elis Neagoe-Pleșa și Liviu Pleșa, București, Editura Enciclopedică, 2006 (ISBN (10) 973-45-0540-8), (ISBN (13) 978-973-45-0540-1), 798 p.

Lucrarea cuprinde 207 documente din perioada 1967-1990, provenite majoritatea din Arhiva CNSAS, dar și din Arhivele Naționale ale României, Arhivele Militare Române și Arhiva Ministerului de Interne. Tipologia documentelor este diversă, imensa majoritate a acestora fiind create de fosta Securitate: ordine ale conducerii Securității, referate de cadre, protocoale de ședințe, rapoarte, informări, referate, planuri de măsuri etc. Volumul a fost structurat în două părți tematice distincte: politica de cadre a Securității, respectiv obiectivele vizate de Securitate și metodele și mijloacele de acțiune utilizate de instituție pentru îndeplinirea acestora. În cuprinsul ambelor părți documentele aferente sunt prezentate cronologic. Lucrarea este întregită cu fișele biografice ale principalilor lideri ai Securității și Ministerului de Interne din perioada 1967-1989, precum și cu indici de nume.

Dosarul Ana Pauker. Plenara Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român din 30 noiembrie - 5 decembrie 1961, vol. I-II, Cuvânt înainte de acad. Florin Constantiniu, studiu introductiv și documente editate de Elis Neagoe - Pleșa și Liviu Pleșa, București, Editura Nemira, 2006 (ISBN (10) 973-569-842-0), (ISBN (13) 978-973-569-842-3), vol. I.-585 p., vol. II.-286 p.

Lucrarea cuprinde 32 de documente, provenite de la Arhivele Naționale ale României, referitoare la pregătirea și lucrările Plenarei C.C. al P.M.R. din 30 noiembrie-5 decembrie 1961, fiind editate inclusiv cuvântările care nu au mai fost citite la plenară. Documentele relevă faptul că acest moment politic a consacrat definitiv postura lui Gheorghe Gheorghiu-Dej de lider absolut al partidului. Cu toate că, formal, plenara a fost convocată pentru condamnarea practicilor cultului personalității, în fapt, aceasta a consacrat apogeul cultului personalității lui Gheorghiu-Dej. Documentele sunt însoțite de note de subsol explicative, cu detalii

biografice și alte precizări în scopul facilitării înțelegerii contextului istoric. Sursele au fost publicate cu respectarea fidelă a textului original. Volumul conține o listă a documentelor editate, precum și indici de nume.

Nicolae Mărgineanu – un psiholog în temnițele comuniste, ediție îngrijită de Cristina Anisescu, prefață de Adrian Neculau, Iași, Editura Polirom, 2006 (ISBN (10) 973-46-0396-5); (ISBN (13) 978-973-46-0396-1), 485 p.

Profesorul Nicolae Mărgineanu a fost unul dintre reprezentanții importanți ai școlii românești de psihologie. Licențiat și doctor în filosofie al Universității „Regele Ferdinand” din Cluj, specialitatea principală psihologie, Nicolae Mărgineanu reușise, până în pragul celui de-al Doilea Război Mondial, să lucreze în cele mai importante laboratoare de profil din Germania, Franța și Statele Unite ale Americii. Alături de reconstituirea parcursului său profesional, monografia de față cuprinde documente esențiale, atât în privința destinului remarcabilului profesor, cât și al familiei sale. Sunt prezentate aspecte despre activitatea sa în cadrul asociațiilor „Amicii Statelor Unite și Româno-Americană” din Ardeal, perioada 1945-1947, declarații și interogatorii semnate de el în timpul anchetelor din beciurile Siguranței, ulterior ale Securității, și procesul Marii Finanțe (27 octombrie – 2 noiembrie 1948), în urma căruia a fost condamnat la 25 ani de muncă silnică. În economia lucrării, un spațiu aparte a fost consacrat fratelui său, Petru Mărgineanu, ucis de Securitate, membru al unei organizații de rezistență anticomunistă care s-a opus colectivizării. Ultima parte a monografiei tratează consecințele condamnării politice suferite de Nicolae Mărgineanu, răsfrânge asupra soției și copiilor săi. Atingând cele mai profunde colțuri ale sufletului, volumul face palpabile mecanismele și metodele represive ale statului comunist.

„Partiturile” Securității – Directive, ordine, instrucțiuni (1947-1987), documente editate, studii introductive și note de Cristina Anisescu, Silviu B. Moldovan și Mirela Matiu, București, Editura Nemira, 2007 (ISBN 978-973-569-971-0), 694 p.

Corpusul de documente prezentat în acest volum reflectă modul în care Partidul Comunist Român și „brațul său înarmat” – Securitatea au exercitat un control politic, social și de formare al conștiințelor până în cele mai mici și ascunse detalii. Fie că era vorba de acțiune de urmărire, de investigație, de anchetă și pedeapsă sau de cenzură informațională, de acțiuni de monitorizare a individului „dușman” sau „potențial dușman”, Securitatea se sprijinea pe mulțimea ochilor și urechilor, special recrutate pentru a fi hipervigilente, adică agentura sau rețeaua informativă. Editarea celor 40 de documente, care se desfășoară pe o perioadă cronologică cuprinsă între 1947-1987, este însoțită de studii consistente referitoare la evoluția rețelei informative, represiunea statului totalitar, limbajul textelor Securității și, nu în ultimul rând, la evidențele și arhivele Securității.

„Pseudomemoriile unui general de Securitate”, documente selectate și editate, studii introductive și note de Cristina Anisescu și Silviu B. Moldovan, București, Editura Humanitas, 2007 (ISBN 978-973-50-1617-3), 286 p.

Sub titlul de „pseudomemorii” au fost valorificate editorial însemnări cu caracter profesional redactate de generalul de Securitate Tănase (Atanase) Evghenie, fost locțiitor al ministrului Afacerilor Interne (1953-1957), ulterior șef al Direcției Securității orașului București și al Direcției a IV-a a M.A.I. Nu este vorba despre un demers memorialistic propriu-zis, ci de redactarea unui amplu raport, datat 8 martie 1969, privind activitatea profesională a acestuia în cadrul Securității, ce i-a fost solicitat generalului Evghenie, pensionat cu un an înainte. Lucrarea face parte dintr-o serie de 15 rapoarte cu caracter memorialistic, care fuseseră cerute de Consiliul Securității Statului unor cadre trecute în rezervă (doi generali, doi locotenent-colonei, 10 colonei și un maior). Acest demers a fost legat de criticile destul de dure adresate Securității cu ocazia Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 22-25 aprilie 1968 și erau menite popularizării lor în rândul ofițerilor. În cadrul C.S.S. i s-a reproșat lucrării lui Tănase Evghenie că „nu reușește să înfățișeze în mod obiectiv” istoria aparatului de Securitate, că „are tendința de a justifica o serie de fapte pentru care a fost criticat” și că „apreciază ca fiind pozitiv rolul consilierilor sovietici”. Tănase Evghenie a luat parte la primele activități ale grupului de lucru creat, la solicitarea lui Nicolae Ceaușescu,

în vederea cercetării crimelor și abuzurilor petrecute în primele decenii ale regimului comunist, de unde a fost ulterior înlăturat, considerându-se că fusese implicat personal în unele dintre acestea.

Ion Gavrilă-Ogoranu, Elis Neagoe-Pleșa, Liviu Pleșa, ***Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc, Mișcarea de rezistență din Munții Apuseni***, Vol. VII, Baia Mare, Editura Marist, 2007, (ISBN 978-973-8933-44-0), 391 p.

Volumul tratează activitatea grupurilor de rezistență armată anticomunistă din sud-estul Munților Apuseni, conduse de: mr. Nicolae Dabija, Alexandru Maxim, Ștefan Popa, Cornel Deac, Leon Șușman și cpt. Ionescu Diamandi. Cu ajutorul documentelor sunt expuse atât activitatea de rezistență a respectivelor grupuri, cât și acțiunile desfășurate de Securitate pentru descoperirea și, în final, anihilarea acestora, precum și anchetele și procesele aferente. Un punct de interes este faptul că lucrarea documentează un număr foarte mare de asasinate extra-judiciare comise de Securitate în anul 1950 asupra unor rezistenți marcați care au făcut parte din aceste grupuri. În lucrare sunt inserate multe documente create de fosta Securitate (toate provenind din arhiva CNSAS), care atestă represiunea violentă pe care regimul comunist a îndreptat-o contra grupurilor de rezistență din această zonă. De asemenea, volumul este întregit de prezentarea datelor biografice și a fotografiilor tuturor persoanelor care au desfășurat activitatea de rezistență din sud-estul Apusenilor, precum și a datelor biografice ale cadrelor de Securitate implicate în represiunea desfășurată împotriva acestora.

Învățând istoria prin experiențele trecutului: Cetățeni obișnuiți supravegheați de Securitate în anii '70-'80, Virgiliu Leon Țărău (coord.), Cristina Anisescu, Denisa Bodeanu, Liviu Burlacu, Daniela Iamandi, Cipriana Moisa, Adelina-Oana Ștefan, București, Editura CNSAS, 2009 (ISBN 978-973-88292-2-6), 175 p.

În România anilor '70-'80, milioane de oameni trăiau sub ochiul vigilent al Securității. Nu doar disidenții sau opozanții regimului, ci și cetățenii aparent „obișnuiți” erau supravegheați, ascultați, urmăriți,

controlați. Acest volum coordonat de profesorul Virgiliu Țărău aduce la lumină poveștile lor – experiențe personale, relatări directe și documente de arhivă care dezvăluie cum mecanismele supravegherii se infiltrau în viața de zi cu zi: în familie, la locul de muncă, în relațiile de prietenie sau în simple gesturi cotidiene. Cartea nu formulează judecăți definitive, ci oferă cititorului șansa de a înțelege, prin ochii martorilor, ce însemna să trăiești într-o lume în care frica și controlul deveniseră „normalitate”. *Învățând istoria prin experiențele trecutului...* este mai mult decât o colecție de studii și interviuri – este o invitație la reflecție critică, un instrument educațional și un act de recuperare a memoriei recente. O lectură necesară pentru toți cei care vor să înțeleagă comunismul românesc, nu doar prin statistici și arhive, ci și prin viețile reale ale celor care l-au trăit.

Organizația de rezistență condusă de maiorul Nicolae Dabija (1948-1949), documente editate, studiu introductiv și note de Liviu Pleșa, București, Editura CNSAS, 2009 (ISBN 978-973-88289-0-2), 668 p.

Volumul cuprinde 214 documente din perioada 1946-1998, toate provenind din arhiva CNSAS, tipologia lor fiind diversă: rapoarte, sinteze, referate, declarații de anchetă, procese-verbale de anchetă, chestionare de anchetă, sentințe, rapoarte de execuție etc. Tematica surselor publicate privește: activitatea de rezistență a membrilor și persoanelor de sprijin ale organizației de rezistență anticomunistă armată condusă de mr. Dabija, acțiunile Securității pentru descoperirea și, ulterior, anihilarea organizației, desfășurarea anchetelor și a proceselor, pedepsele administrative post-detenție suferite de către o parte dintre rezistenți și persoanele de sprijin ale acestora. Documentele sunt însoțite de note de subsol explicative. Sursele au fost publicate respectând cât mai fidel textul original. Volumul este întregit de prezentarea datelor biografice ale tuturor rezistenților și persoanelor de sprijin care au făcut parte sau au ajutat organizația Dabija, precum și a datelor biografice ale cadrelor de Securitate implicate în represiunea exercitată asupra acestora. Lucrarea conține o listă a documentelor editate, precum și indici de nume.

Ion Mihai Pacepa în dosarele Securității (1978-1980), studiu introductiv, selecția documentelor și indice de nume de Liviu Țăranu, București, Editura Enciclopedică, 2009 (ISBN 978-973-45-0580-7), 448 p.

Considerat cel mai controversat ofițer superior al fostei Securități, Ion Mihai Pacepa rămâne în istorie drept cel mai înalt demnitar și ofițer de informații din blocul sovietic căruia i s-a acordat azil într-o țară NATO. Cartea de față își propune să clarifice, într-o bună măsură, contextul, dispariția, ancheta și urmările „evadării” acestuia în Occident, prezentând documente care se păstrează în arhivele românești. De asemenea, fără a emite judecăți, cartea se oprește asupra motivelor defecțiunii adjunctului șefului spionajului românesc. Așa cum transpare din documentele editate, cel mai plauzibil dintre acestea a fost indestructibil legat de faptul că nu fusese numit la conducerea D.I.E., iar, în condițiile în care avea de ascuns o serie întregă de ilegalități, a fost nevoit să rămână în Occident. Subiectul defecțiunii generalului Ion Mihai Pacepa rămâne încă un șantier în lucru, deoarece declasificarea unor documente din arhivele C.I.A. și din cele ale serviciilor de informații din R.F.G. pot aduce, în viitor, un plus de cunoaștere.

Florian Banu, ***„Un deceniu de împliniri mărețe”. Evoluția instituțională a Securității în perioada 1948-1958***, Iași, Editura Tipo Moldova, 2010 (ISBN 978-973-168-158-0), 430 p.

Volumul propune o abordare de tip monografic a primului deceniu de existență a Securității. Pornind de la faptul că cei 41 de ani de funcționare a Securității pot fi împărțiți în patru decade cu trăsături distincte, autorul investighează intervalul 1948-1958, structurându-și analiza pe cinci capitole, urmate de necesarele concluzii. Primul capitol este dedicat analizei dinamicii organizatorice a Securității, care a suferit nu mai puțin de patru reorganizări în zece ani, explicând contextul și rațiunile care au produs aceste veritabile căutări ale formulei optime de funcționare. Capitolul al II-lea este consacrat personalului Securității, identificând originile cadrelor, pregătirea și mentalitatea acestora și punând în lumină fapte relevante pentru epocă. Capitolul al III-lea, care analizează formele activității informativ-operative, trece în revistă mijloacele și metodele de acțiune ale instituției în timpul „obsedantului

deceniu”, în vreme ce capitolul al IV-lea analizează formele de subordonare internă și externă a Securității. Ultimul capitol reprezintă o analiză detaliată a activității Securității pentru lichidarea mișcării de rezistență armată, considerată cea mai grea misiune pentru instituție în intervalul studiat. Concluziile, bibliografia amplă și anexele volumului îi întregesc valoarea de instrument de lucru pentru orice persoană interesată de istoria Securității.

Nicolae Pascu, *În mijlocul vâltorii. Note și amintiri politice*, ediție îngrijită, studiu, note, indice și anexe documentare de Oana Ionel, Editura Enciclopedică, București, 2010 (ISBN 978-973-45-0621-7), 525p.

Nicolae Pascu (1899-1973), fruntaș țărănist apropiat al lui Iuliu Maniu la începutul anilor 1940, a conceput și a pregătit pentru publicare un manuscris destul de amplu, cu scopul de a oferi celor interesați detalii mai puțin cunoscute despre viața politică a României din preajma și din primii ani ai instaurării comunismului. Memoriile au fost redactate în perioada în care Pascu se ascundea pentru a nu fi arestat de autoritățile comuniste (1947-1959), pornind de la un jurnal, pe care mai apoi a fost nevoit să-l distrugă. Pe lângă memoriile, editoarea a selectat, din mai multe fonduri ale arhivei CNSAS (Informativ, Penal, Documentar), 27 de documente elaborate de Securitate, pe care le-a prefăcut cu trei articole publicate în ziarul „Dreptatea” de către Nicolae Pascu. Corpusul documentar completează și clarifică unele amănunte din memoriile și reflectă măsurile pe care le-a luat Securitatea împotriva lui Nicolae Pascu pentru a-l aresta, judeca și condamna pentru delictul politic, supravegherea în timpul detenției și, apoi, de la eliberare până la moartea sa.

Afacerea „Evanghelistul”... Vizita lui Billy Graham în România (1985), editori Denisa Bodeanu, Vasile Valentin, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2010, (ISBN 978-973-109-219-5), 353 p.

Rezultat al unor ample cercetări întreprinse în arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, cartea prezintă turneul întreprins în România comunistă, în toamna anului 1985, de către unul dintre cei mai celebri pastori americani ai momentului, Billy Graham. Spre

surprinderea multor contemporani, statul ateu comunist i-a permis lui Billy Graham să susțină predici în zece lăcașuri de cult din întreaga țară, la care au asistat aproximativ 150.000 de oameni. Vizita a reprezentat un eveniment major pentru credincioșii neoprotestanți din țară, care sperau că va marca schimbarea atitudinii regimului comunist față Religie și Biserică. Chiar dacă nu epuizează subiectul, cele 70 de documente inedite reproduse în acest volum sunt esențiale pentru a înțelege fațetele ascunse ale Acțiunii „Evanghelistul” – cum a fost numit evenimentul de către organele Securității. Ele reflectă principalele momente ale tratativelor întreprinse de reprezentatul pastorului evanghelist, Alexander Haraszti, cu autoritățile române, prezintă măsurile întreprinse de Securitate înaintea și în timpul vizitei, reacțiile mass-mediei internaționale și consecințele vizitei. Pentru prima dată după 1985, cartea oferă mult-așteptatele răspunsuri celor care s-au întrebat cum a reușit să predice Billy Graham în România comunistă și care a fost prețul pe care a trebuit să-l plătească pentru asta.

Acțiunea „Recuperarea”: Securitatea și emigrarea germanilor din România (1962-1989), editori: Florica Dobre, Florian Banu, Luminița Banu și Laura Stancu, București, Editura Enciclopedică, 2011 (ISBN 978-973-45-0628-6), 944 p.

Volumul abordează o problemă extrem de controversată a regimului comunist din România, în jurul căreia s-au țesut numeroase mituri și legende urbane, mai mult sau mai puțin fanteziste. Cu răbdare și acribie, editorii au selectat din arhive un număr impresionant de documente (nu mai puțin de 468!), de o factură diversă, care reușesc să facă lumină într-una dintre cele mai secrete operațiuni derulate de serviciile secrete din România și R.F.G. Este vorba despre emigrarea etnicilor germani din România și despăgubirea statului român de către statul vest-german pentru acest veritabil flux de oameni bine pregătiți și cu o etică a muncii și a disciplinei cu totul aparte. Acoperind intervalul 1962-1989, documentele pun în lumină geneza și evoluțiile sinuoase ale canalului secret de negociere cu privire la emigrare și aduc, în premieră, informații precise cu privire la numărul de persoane emigrate, la sumele de bani plătite de partea germană, la alte forme de răsplată a regimului de la București pentru acceptul emigrării în masă. Înțelegerea de către cititori a întregului proces și a contextului extrem de complex din anii Războiului

Rece este facilitată de inserarea în volum a unui studiu introductiv amplu (84 de pagini), redactat extrem de laborios și cu atenție la detaliile semnificative.

„Clopotul amuțit”. Preotul Pálfi Géza – o viață supravegheată de Securitate, editori Denisa Bodeanu, Novák Csaba Zoltán, Miercurea-Ciuc, Editura Pro-Print, 2011 (ISBN 978-606-556-029-1), 282 p.

La 13 martie 1984, preotul Pálfi Géza din Odorheiu Secuiesc, care avea să fie numit „clopotul de alarmă și conștiința vie a credincioșilor maghiari din Transilvania”, murea în condiții suspecte într-un spital din Târgu-Mureș. În mediul catolic din țară și din străinătate s-a răspândit zvonul că, în decembrie 1983, Pálfi Géza fusese bătut crunt de ofițerii Securității deoarece criticase deschis regimul comunist în timpul predicilor ținute de Crăciun. După decesul preotului, zvonurile au luat amploare, mai ales în afara granițelor României, de circumstanțele morții sale interesându-se nu doar mass-media și organizațiile internaționale, ci și personalități religioase și politicieni importanți din Occident. Personalitatea fascinantă a preotului Pálfi Géza și controversalele iscate de moartea sa suspectă ne-au determinat să întreprindem cercetări minuțioase în arhiva fostei Securități și să realizăm o serie de interviuri cu cei care l-au cunoscut, cu scopul de a înțelege influența pe care a exercitat-o Securitatea asupra vieții și activității sale și pentru a descoperi cauzele decesului său. În pofida cercetărilor laborioase întreprinse, misterul care planează de mai bine de un sfert de veac asupra morții preotului Pálfi Géza nu a putut fi risipit. Indiferent care au fost motivele decesului, putem afirma că Pálfi a ieșit învingător din îndelungata sa confruntare cu Securitatea, care îl supraveghease îndeaproape timp de peste două decenii. El a devenit unul din simbolurile rezistenței catolicilor împotriva regimului comunist, iar amintirea activității și personalității sale s-a păstrat vie în memoria colectivă până în zilele noastre. În privința structurii, volumul conține un studiu introductiv, 81 de documente inedite din arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, șase interviuri și o secțiune de fotografii. Totodată, cartea este însoțită de un film documentar intitulat „*Dosarul Filip. Viața lui Pálfi Géza sub supravegherea Securității*”, regizat de Maksay Ágnes.

„Pe luna decembrie nu mi-am făcut planul... Români în „Epoca de aur”. *Corespondență din anii '80*, ediție îngrijită, selecția documentelor și studiu introductiv de Liviu Țăranu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2012 (ISBN 978-606-573-139-2), 284 p.

Publicată sub dublă egidă, a Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989 și a CNSAS, lucrarea „*Pe luna decembrie nu mi-am făcut planul... Români în „Epoca de aur”.* *Corespondență din anii '80* tratează realitățile economico-sociale din ultimul deceniu al României, conduse de Nicolae Ceaușescu. Penuria bunurilor de larg consum, lipsurile de tot felul, cele mai acut resimțite fiind cele alimentare și energetice, înlăturarea unor elemente fundamentale ale contractului social existente în legislația tuturor țărilor socialiste, și anume, asigurarea unui serviciu și a unui venit minim garantat sunt surprinse cu o deosebită acuratețe în cele 39 de documente create de fosta Securitate, aflate acum în arhiva CNSAS. Inedit este criteriul de selecție al documentelor, deoarece sintezele, rapoartele și notele întocmite de Securitate au fost realizate în urma interceptării corespondenței private a cetățenilor români, atât a celei interne, cât și a celei trimise în străinătate. Dacă, la sfârșitul anilor '80 ai secolului trecut, erodarea politică și a mecanismelor de funcționare ale sistemului comunist a devenit vizibilă în mai toate statele est-europene, ceea ce a particularizat România a fost tocmai această înrăutățire a nivelului de trai, un teren cât se poate de propice imploziei regimului în decembrie 1989.

„Amorsarea” Revoluției. România anilor '80 văzută prin ochii Securității, ediție îngrijită, selecția documentelor și studiu introductiv de Florian Banu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2012 (ISBN 978-606-537-138-5), 398 p.

În ampla bibliografie consacrată Revoluției Române din decembrie 1989, volumul reprezintă un demers cât se poate de necesar de radiografiere a cauzelor profunde generatoare a exploziei de mânie populară care a măturat, efectiv, un regim totalitar ce părea atotputernic și a condus la dispariția, peste noapte, a unui partid politic cu peste 4 milioane de membri. Editorul a efectuat o amplă cercetare în arhivele regimului, identificând documente grăitoare asupra stărilor de spirit din societatea românească, asupra disfuncționalităților din economia statului socialist, dar și cu privire la măsurile nechibzuite care subminau domenii precum

educația, sănătatea sau cultura. Documentele selectate, în număr de 141, oferă o veritabilă frescă a României din ultimul deceniu de existență a regimului comunist și permit reconstituirea la dimensiunile reale a stării de profundă revoltă în care se afla poporul român în decembrie 1989. Valoarea istoriografică a volumului este sporită de studiul introductiv, de 64 de pagini, în care sunt analizate diferite definiții ale conceptului de „revoluție” și a cauzelor acestora. Totodată, este oferită o succintă prezentare a evoluției organizatorice a Securității, sunt analizate premisele eșecului experimentului comunist, cu o focalizare asupra anilor 1980-1989, interval considerat a fi fost „agonia comunismului românesc”.

Partidul și Securitatea. Istoria unei idile eșuate (1948-1989), Florian Banu și Luminița Banu (editori), Iași, Casa Editorială „Demiurg”, 2013 (ISBN 978-973-152-256-2), 782 p.

Cunoscută drept „scutul și spada Partidului”, Securitatea, ca instituție, s-a aflat într-un raport extrem de complex cu atotputernicul Partid, pe care, teoretic, trebuia să-l slujească. Spinoasa problemă a controlului asupra serviciilor de informații nu este, așa cum s-ar putea crede, doar o preocupare a statelor cu regimuri democratice, ci a afectat și regimurile totalitare. Din această perspectivă, editorii volumului au investigat evoluția sinuoasă a relațiilor de putere dintre Partid și Securitate, evidențiind eforturile liderilor politici de a institui un control cât mai ferm asupra instituției, cu o focalizare asupra unor momente-cheie, precum cele din anii 1956, 1968, 1973 sau 1978. Cele 70 de pagini ale studiului introductiv creează cadrul adecvat pentru înțelegerea informației oferite prin corpusul de 208 documente, provenite din arhivele Securității și cele ale C.C. al P.C.R. Volumul se constituie, astfel, într-o lectură esențială pentru istorici, dar și pentru toți cei interesați în cunoașterea și înțelegerea complicatelor mecanisme de putere din interiorul statului totalitar comunist.

Securitatea și intelectualii în România anilor '80, Liviu Țăranu (editor), Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2013 (ISBN 978-606-537-205-4), 193 p.

Privit drept un segment vocațional, mai puțin unul social, orice fel de studiu referitor la situația intelectualilor în timpul regimului comunist nu se poate realiza decât în urma unui amplu efort de editare a surselor istorice primare. Aceasta este una dintre premisele esențiale de la care a pornit editorul, când și-a propus să aducă în circuitul public acele documente esențiale, necesare clarificării mai multor aspecte controversate ale perioadei, precum: lipsa unei opoziții interne sistematice față de regimul politic, fenomenul disidenței, obediența față de conducerea de partid și, nu în ultimul rând, colaborarea cu Securitatea. Alcătuită exclusiv din documente aflate în fondurile Documentar, Informativ și Rețea ale arhivei CNSAS, radiografia vieții intelectuale din România anilor '80 ai secolului trecut a fost realizată nu doar prin „lentilele” Securității, ci și din perspectiva celor care, din proprie inițiativă ori sub o presiune sau alta, au așternut pe hârtie note informative. Pentru un subiect adesea ignorat de cercetarea istorică – cel al complicităților în perioada comunistă, cartea *Securitatea și intelectualii în România anilor '80* deschide nu doar interesul cititorului, dar și noi direcții de cercetare în cunoașterea regimului comunist românesc.

„Și nu ne duce pe noi în ispită...”. România și „războaiele minții”. Manipulare, propagandă și dezinformare (1978-1989), Florian Banu (editor), Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2013 (ISBN 978-606-537-206-1), 433 p.

Pornind de la convingerea că strategiile de imagine, propaganda, manipularea, dezinformarea și intoxicarea au jucat un rol esențial în istoria omenirii, dar mai ales în Războiul Rece, editorul își propune prin acest volum de documente să pună în lumină campaniile de atac mediatic și de apărare strategică a imaginii, derulate de regimul comunist în ultima sa decadă de existență. Volumul debutează printr-un consistent studiu introductiv (109 pagini), care oferă atât de necesarele clarificări terminologice, cât și un scurt istoric al instituțiilor de propagandă ale regimului comunist, urmat de un corpus documentar alcătuit din 104 documente. Acestea sunt de o factură diversă, mergând de la planuri de măsuri ale Securității pentru urmărirea și influențarea ziariștilor străini, până la sinteze documentare cu privire la lucrări despre România publicate în străinătate și note referitoare la unele campanii de propagandă

antiromânească desfășurate pe meridianele lumii. Lectura acestui volum permite o mai bună înțelegere a faptului că, în prezent, conflagrațiile nu se mai poartă atât cu armele letale clasice, oricât ar fi ele de perfecționate, ci mai ales cu instrumentele *soft power*, care vizează subjugarea minților și inimilor oamenilor, cu efecte de lungă durată și, nu de puține ori, de-a dreptul nebănuite.

Oana Ionel Demetriade, Alexandru Șerbănescu, ***Generalul Nicolae Rădescu. Profilul unui om de stat în imagini și documente***, București, Editura Oscar Print, 2015 (ISBN 978-973-668-401-2), 304 p.

Volumul (conceput în forma unui album) cuprinde documente și fotografii, care recompun viața și cariera generalului Nicolae Rădescu, fost prim-ministru al României, organizate în mai multe capitole: „Anii de școală (1887-1892)”, „Funcționar la Banca Națională a României (1893-1896)”, „Cariera militară (1896-1920)”, „Adjutant regal (1920-1926)”, „Atașat militar la Londra și Bruxelles (1926-1928)”, „Implicarea în viața politică (1933-1941)”, „Înfruntarea lui Killinger și internarea în lagărul de la Târgu Jiu (1941-1942)”, „Implicarea în discuțiile pentru încheierea armistițiului (1942-1944)”, „Șef al Marelui Stat Major (15 octombrie – 6 decembrie 1944)”, „Prima încercare de formare a unui guvern prezidat de generalul Rădescu (sfârșitul lunii octombrie 1944)”, „Guvernarea Rădescu (6 decembrie 1944 – 28 februarie 1945)”, „Presiuni pentru formarea unui guvern pro-comunist (ianuarie – februarie 1945)”, „Refugiat politic în Legația britanică din București (6 martie – 7 mai 1945)”, „Arestul la domiciliu (7 mai 1945 – 15 iunie 1946)”, „Viață privată”, „Plecarea din țară și «escala» în Cipru (iunie 1946 – februarie 1947)”, „Exilul (1947-1953)”, „Relația cu fiul său, Florea Nicolae Radu Rădescu”, „Corespondență”, „Revenirea în țară (23 noiembrie 2000)”.

Cercetarea a fost realizată în mai multe arhive și biblioteci publice (arhiva CNSAS, Arhivele Naționale ale României, Arhivele Militare Române, Arhiva Ministerului Afacerilor externe, Arhiva Băncii Naționale a României, arhiva I.I.C.C.M.E.R., Biblioteca Națională a României, Biblioteca Academiei Române) și private (Arhiva familiei Șerbănescu, Arhiva familiei Rădescu). Alături de un „Cuvânt înainte” semnat de academicianul Mugur Isărescu, guvernatorul B.N.R., și de un portret al generalului conceput de prof. univ. dr. Alexandru Șerbănescu (nepot), în

volum a fost inclus un studiu al academicianului Dinu C. Giurescu („Nicolae Rădescu în perspectiva timpului”).

Elis Pleșa, *Gheorghe Gheorghiu-Dej. Cultul personalității*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2015 (ISBN 978-606-537-291-7), 345 p.

Volumul semnat de Elis Pleșa, *Gheorghe Gheorghiu-Dej. Cultul personalității (1945-1965)*, apărut în anul 2015, la Editura Cetatea de Scaun din Târgoviște, sub dublă egidă (Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității și Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului Românesc), și reeditat la aceiași editură în 2022, reprezintă încununarea parcursului doctoral al autoarei, desfășurat sub atenta îndrumare a regretatului profesor universitar, dr. Mihai Retegan. Volumul însumează patru capitole, în care sunt analizate următoarele aspecte: activitatea lui Gheorghiu-Dej în perioada de ilegalitate a partidului comunist, cristalizarea cultului personalității acestuia pe parcursul luptei pentru putere din interiorul partidului, formele de manifestare ale cultului liderului P.M.R., precum și reacțiile surprinse în rândul populației românești imediat după moartea acestuia. Realizat în proporție decisivă pe baza documentelor de arhivă puse la dispoziție de către Arhivele Naționale ale României și de către Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, acest volum a încercat să acopere un gol al scrierilor istorice despre „epoca Dej”, și anume cultul personalității lui Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Securitatea și sistemul educațional comunist din România (1948-1989), studiu introductiv, notă asupra ediției și selecția documentelor de Luminița Banu, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2015 (ISBN 978-973-152-294-4), 511 p.

Complexitatea problemei supusă atenției cititorilor în cadrul acestui volum – raportul dintre Putere, reprezentată de „brațul său armat” – Securitatea, și cel mai dinamic segment al societății – tineretul, a determinat editorul să facă o cercetare de amploare în arhivele C.C. al P.C.R. și ale Securității, selectând un număr de 125 de documente, datate

între decembrie 1947 și decembrie 1989. Documentele sunt de o factură diversă, având ca numitor comun relevanța lor istorică: ordine ale ministrului de interne, hotărâri de deschidere a unor dosare de „obiectiv” pentru instituții de învățământ, stenograme ale „conducerii superioare de partid și de stat” cu privire la „munca educativă” în rândul tineretului, note și rapoarte ale Securității privind starea de spirit în rândul tinerilor și al cadrelor didactice, rapoarte privind „situația operativă” în „problema Tineret, Învățământ, Cercetare” etc. Lectura și înțelegerea deplină a semnificației documentelor sunt facilitate de un studiu introductiv de 56 de pagini, care reușește să familiarizeze cititorul cu mizele uriașe ale controlului exercitat de puterea comunistă asupra tinerilor și sistemului educativ, explicând rolul crucial jucat de Securitate în cadrul mecanismelor de control și prezentând mijloacele și metodele folosite în acest scop.

Liviu Pleșa, *Istoriografia clujeană sub supravegherea Securității*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2017 (ISBN 978-606-537-396-9), 480 p.

Volumul tratează problematica istoriografiei din perioada regimului Gheorghe Gheorghiu-Dej, cu accent pe istoricii și cercetătorii care și-au desfășurat activitatea în centrul universitar și științific de la Cluj. Sunt analizate atât aspectele discursului științific al istoricilor clujeni din acea perioadă, cât și acțiunile – represive și/sau informative – desfășurate de Securitate asupra acestora.

Lucrarea este împărțită în patru părți, debutând cu o introducere, în care sunt prezentate pe scurt situația istoriografiei din U.R.S.S. și celelalte state comuniste europene, precum și volutele politicii P.C.R./P.M.R. față de intelectuali în perioada 1945-1965. Urmează două capitole în care sunt expuse pe larg și analizate acțiunile desfășurate de Securitatea din Cluj împotriva istoricilor și a mediului istoriografic din oraș, precum și evoluția și caracteristicile scrisului istoric clujean din perioada Gheorghiu-Dej. Volumul este întregit cu patru studii de caz, dedicate lui Ioan Lupuș, Silviu Dragomir, Ștefan Meteș și Francisc Pall.

Politică și demografie în România comunistă (1966-1989), editori: Liviu Marius Bejenaru, Raluca Nicoleta Spiridon, București, Editura Eikon, 2017, (ISBN 978-606-711-644-1), 390 p.

Lucrarea se constituie într-o culegere de documente provenite în mare măsură din arhiva CNSAS, revelatoare pentru modul în care, prin adoptarea legislației pronataliste și profamiliste, controlul social de tip socialist a invadat întregul spațiu privat al vieții familiale și intime a individului, devenind un mijloc de represiune prin practica încurajării denunțurilor legate de reproducere. Alte tipuri de documente puse la dispoziția cititorilor urmăresc relația dintre creșterea populației și dezvoltarea economică proclamată de către regimul comunist din România. Am considerat, de asemenea, necesar să includem în volum toate modificările legale privind întreruperea cursului sarcinii în strânsă concordanță cu cele referitoare la divorț și a legislației de ocrotire a mamei și familiei.

Denisa Bodeanu, ***O rază de speranță în întuneric. Ajutoarele primite din străinătate de cultele religioase din România în anii '70-'80***, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2018 (ISBN 978-606-537-414-0), 288 p.

În volum se prezintă o serie de aspecte privind: ajutoarele primite de cultele religioase din România înainte de 1970, impactul inundațiilor din primăvara anului 1970 asupra atitudinii statului comunist față de ajutoarele externe, instituțiile și organizațiile caritabile care au trimis ajutoare între 1970-1989 și modul în care ajungeau ele la beneficiari, date privind bunurile și sumele primite de biserici, preoți și credincioși, influența pe care au avut-o acestea și măsurile luate de instituțiile comuniste pentru a limita pătrunderea lor în țară. Lucrarea conține un amplu studiu introductiv și 56 de documente inedite, identificate în arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității și Arhivele Naționale Istorice Centrale, precum și o secțiune de facsimile.

Alina Ilinca, Liviu-Marius Bejenaru, *Generalul Ion Eremia – temerar politic, scriitor vizionar*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2021 (ISBN 978-606-573-551-2), 469 p.

Lucrarea are drept subiect personalitatea lui Ion Eremia, general al Armatei Române și locțiitor al ministrului Forțelor Armate în timpul regimului comunist, dar și autor al cărții *Gulliver în Țara Minciunilor*, pentru care a primit ani grei de închisoare. Volumul cuprinde un prolog, ce conturează cadrul istoriografic al problemei, patru capitole (capitolul 1. Pactul cu diavolul, capitolul 2. Răzvrătirea, capitolul 3. Calvarul și capitolul 4. „Închisoarea” din afara închisorii), un epilog, o listă de abrevieri, bibliografia și un indice de persoane. La finalul fiecăruia dintre cele patru capitole se găsesc documente foarte importante, atât din perspectiva evoluției lui Ion Eremia, cât și din perspectiva evoluției regimului comunist din România de la acea vreme, subiectul având numeroase elemente de ordin politic, militar și literar.

Valentin Vasile, *Printre sportivi. Acțiunile Securității în problema „Sport”*, București, Editura Eikon, 2020 (ISBN 978-606-49-0225-2), 326 p.

Volumul se adresează publicului larg, evidențind anumite particularități ale fenomenului sportiv românesc postbelic și se bazează pe un corpus documentar relevant. Lucrarea este structurată pe șase capitole și urmărește reconstituirea activității Securității Statului în supravegherea acestui domeniu profesional și social. Conceperea și aplicarea măsurilor, precum și metodele folosite de temuta instituție, Securitatea Statului, sunt mai lesne de înțeles prin lectura acestui volum. Urmărirea informativă, colaboraționismul, răspunderea penală, supravegherea și reconstituirea realităților epocii atât din perspectiva Securității, cât și a actanților din sfera sportivă, contribuie la corolarul informativ al anilor de regim comunist. De remarcat și echilibrul cantitativ, astfel că s-a evitat crearea unui dezechilibru între numărul de pagini alocat fiecărui capitol. Concluziile de la finele volumului întregesc efortul autorului în acțiunea de sistematizare și interpretare a informațiilor, fiind însoțite de bibliografia aferentă și indice de nume.

Liviu Pleșa, *Politica de cadre a Securității (1948-1989)*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2022, (ISBN 978-606-537-573-4), 477 p.

Lucrarea este o sinteză analitică a deciziilor aferente politicii de cadre a Securității luate în perioada 1948-1989, atât de către puterea politică, cât și de către succesivele conduceri ale instituției. Sunt analizate modul în care ordinele liderilor Securității privind politica de cadre respectau directivele puterii politice, gradul în care aceste decizii au fost influențate de contextul intern (cu precădere de cel politic), precum și eficiența acestor hotărâri și gradul lor de adecvare raportat la dinamica în timp a situației informativ-operative.

Abordarea metodologică fiind una de istorie politică, volumul are două părți principale, dedicate politicii de cadre a Securității în perioadele în care Gheorghe Gheorghiu-Dej, respectiv Nicolae Ceaușescu s-au aflat în fruntea partidului și a statului. În cadrul ambelor părți sunt expuse și analizate teoriile liderilor P.M.R./P.C.R. privind politica de cadre în general, precum și cele referitoare în mod special la politica de cadre în Securitate. Ca sprijin documentar și suport argumentativ, este inserat un număr mare de date și informații privind aspectele concrete ale politicii de cadre a Securității: criteriile și practicile de încadrare, promovare, avansare, sancționare și trecere în rezervă, formele de pregătire și perfecționare profesională, culturală și ideologică a cadrelor Securității.

Florin Moștoflei, *Judo Files*, București, Editura CNSAS, 2022 (ISBN 978-973-88289-8-8), 178 p.

Evoluția disciplinei sportive denumită *judo* în timpulul regimului comunist a fost indisolubil conectată cu artele marțiale și percepută ca un monolit în ansamblul socio-profesional din România comunistă. Volumul este publicat în limba engleză, fiind structurat pe opt capitole. Autorul a efectuat o cercetare atentă a documentelor de arhivă și le-a menționat pe cele mai relevante. Dintre fondurile studiate se remarcă cele de la Consiliul Național pentru Studiarea Arhivelor Securității. Capitolul șapte, cel mai consistent, reconstituie întregul mecanism funcțional al acestei ramuri sportive, bazându-se într-o proporție covârșitoare pe documentele întocmite de structurile Securității. Monitorizarea, dirijarea și controlul acestui domeniu socio-sportiv sunt evidențiate pe parcursul volumului,

care pe ansamblu prezintă elementele unei istorii a judo-ului românesc în secolele XX-XXI. Prin această lucrare, autorul contribuie la îmbogățirea literaturii istorice dedicate fenomenului sportiv românesc dintr-o perioadă pe cât de cercetată, pe atât de controversată.

Raluca-Nicoleta Spiridon, *Scriitori români între refuzul compromisului și adaptare. Excludere socială și condamnare politică (1944-1964)*, București, Editura Eikon, 2022 (ISBN 978-606-49-0833-9), 559 p.

Instalarea treptată a controlului ideologic asupra vieții literare a început imediat după 23 august 1944, prin înlăturarea unor scriitori din structurile de afirmare profesională, reinstaurarea cenzurii și schimbarea legislației. La capătul acestor măsuri indirecte, dar cu efecte dintre cele mai dramatice, opțiunile scriitorilor nu au fost prea multe: fie se aliniau noului regim, fie dispăreau din viața literară într-o izolare totală. Pe un alt palier, condamnați din motive politice între 1948-1956, trecuți prin represiunea dezlănțuită împotriva mediilor studențești după Revoluția din Ungaria (26 octombrie-4 noiembrie 1956) și, nu în ultimul rând, incriminați și penalizați cu ani grei de închisoare pentru operele literare de „sertar”, toți acei scriitori trecuți prin sistemul carceral se vor dedica, după eliberarea din detenție, aproape în exclusivitate recuperării timpului pierdut pentru creație, reușind să se ridice deasupra timpurilor teribile ce le-au fost date.

Raluca Nicoleta-Spiridon (editor), *Contribuții la istoria cenzurii în România, 1944-1948*, București, Editura Eikon, 2023 (ISBN 978-606-49-0947-3), 384 p.

Interzicerea anumitor cărți, a publicațiilor periodice și neperiodice, alături de spectacole de teatru, de reviste sau filme a cunoscut în perioada de instaurare a regimului comunist mai multe aspecte: aplicarea mai mult decât extensivă a articolului 16 din Convenția de Armistițiu (1944) și revenirea la o cenzură strictă în ceea ce privește regimul presei, sistemul editorial, dar și cel al spectacolelor. Partea cea mai consistentă a cărții o constituie reeditarea *Listelor publicațiilor ce urmau*

a fi retrase din circulație din cauza cuprinsului lor dăunător bunelor relații dintre România și Națiunile Unite publicate inițial în „Monitorul Oficial”. Principalul motiv pentru care editorul a considerat necesară această reeditare sintetică este faptul că o distincție necesară trebuie făcută, din punct de vedere al conținutului, între titlurile de carte publicate sub formă de liste în „Monitorul Oficial” și cea ce a fost considerat indezirabil paradigmei comuniste după abdicarea Regelui Mihai.

Melek Fetisleam, *Mișcarea națională tătară din România în perioada interbelică*, cuvânt înainte de Tasin Gemil, postfață de Kemal H. Karpat, București, Editura CNSAS, 2023 (ISBN 978-973-88289-1-9), 488 p.

Considerată cea mai amplă și cea mai puternică dintre toate mișcările naționale ale tătarilor în lume, cea din România s-a desfășurat, în perioada interbelică, într-un context extern, dar mai ales intern, favorabil. Principalul obiectiv al acestei mișcări a fost eliberarea Crimeii de sub ocupația sovietică și proclamarea unui stat tătar, eventual sub o tutelă străină. Lucrarea de față prezintă, în primul rând, coordonatele istorice și identitare ale tătarilor, în general, și ale tătarilor crimeeni, în mod particular. Tradițiile, impactul modernității, politica administrativă și confesională, evoluția de la identitatea otomană la cetățenia română fac obiectul unor analize detaliate și profunde. Un loc aparte în economia lucrării este ocupat, așa cum era de așteptat, de studierea contribuției tătarilor din România la mișcarea națională tătară în context internațional și de rolul literaturii tătare în susținerea discursului identitar. Mai puțin abordat până acum, documentarea acestui subiect a necesitat studierea unor surse istorice de sorginte tătarască (arhive și biblioteci private), a colecțiilor publicațiilor tătarești din perioada interbelică și, nu în ultimul rând, a mai multor fonduri din arhiva CNSAS, Arhivele Naționale ale României, Arhiva Ministerului Afacerilor Interne și din Biblioteca Academiei Române. Fără a epuiza cunoașterea comunității etnice a tătarilor din Dobrogea, volumul reprezintă o contribuție importantă pentru aprofundarea studiilor referitoare la istoria și evoluția acesteia.

Alina Ilinca, Liviu-Marius Bejenaru, **Dinu N. Movilă. Istoria unei vieți**, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2024 [colecția *Studii și Documente din Arhiva Securității*] (ISBN 978-606-537-689-2), 234 p.

Volumul cuprinde amintirile lui Dinu N. Movilă, fost ofițer de jandarmi și fost prizonier de război în URSS în perioada 23 august 1944 – 1 decembrie 1955. La mijlocul anilor '80, după mai bine de 70 de ani de viață, Dinu N. Movilă, personajul acestei lucrări, își așternea pe hârtie amintirile, punându-le sub un titlu simplu: *Istoria unei vieți*. După aproape 40 de ani, cartea reprezintă un demers de microistorie, care, prin exploatarea surselor avute la dispoziție de editori, ce se completează reciproc (amintirile menționate mai sus și care se doreau dezvoltate în vederea publicării unei cărți; memoriul original și dosarul personal, păstrate la Arhivele Militare Naționale Române; dosarul de urmărire informativă, aflat în custodia CNSAS; dosarul păstrat la Direcția Generală de Pașapoarte; documentele din arhiva familiei și interviul realizat cu domnul Dinu-Cristian Bica, nepotul lui Dinu N. Movilă), conturează un destin individual pe parcursul secolului XX.

Florian Banu, Luminița Banu, **„Nici un atentat!” Organizarea antiterorismului în România (1948-1989)**, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2024 [colecția *Studii și Documente din Arhiva Securității*] (ISBN 978-606-537-697-7), 560 p.

Pornind de la ideea că fenomenul terorismului este unul cu rădăcini adânci în istorie și care nu pare să se apropie de extincție, editorii volumului au considerat că lecțiile trecutului apropiat se pot constitui într-o sursă de învățăminte pentru combaterea acestui flagel. Pe baza cercetărilor în arhivele regimului comunist, editorii au identificat un număr de 57 de documente de o semnificație aparte pentru cunoașterea amănunțită a mecanismelor edificate de regimul comunist pentru a preveni și lichida orice act de natură teroristă. Pe baza acestor documente și făcând apel la o bogată bibliografie, editorii au realizat un studiu introductiv ce poate fi considerat un volum în sine (153 pagini), în care au investigat evoluția în timp a fenomenului, manifestările sale, cu începere din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, mutațiile suferite în timp, formele de combatere a acestuia și rezultatele obținute. Profesionalizarea structurilor cu rol antiterorist cu începere din anii '70 ai secolului trecut este foarte

bine evidențiată, iar evoluția organizatorică a unităților militare de profil este prezentată de la origini și până în decembrie 1989. Din această perspectivă, volumul reprezintă o contribuție pe cât de necesară, pe atât de așteptată pentru studierea și înțelegerea unei fațete mai puțin cunoscute a structurilor de securitate ale regimului comunist.

Valentin Gheonea, ***România socialistă și Interpolul 1972-1989 Poliție, terorism și trafic de droguri în Războiul Rece***, cuvânt înainte de prof. univ. Mihai-Răzvan Ungureanu, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2024 [colecția *Studii și Documente din Arhiva Securității*] (ISBN 978-606-537-688-5), 469 p.

Afilierea Miliției la Interpol, în 1973, a fost facilitată de o dublă conjunctură. O situație favorabilă externă, de deschidere a României către Occident, perioadă în care Nicolae Ceaușescu făcea figură de rebel al Blocului Estic, stabilind relații cu țări, instituții sau organizații boicotate de ceilalți lideri comuniști, și un prilej intern, constând în două evenimente cu caracter infracțional: furtul a opt tablouri de la Muzeul Bruckenthal, din mai 1968, și deturnarea aeronavei Tarom, de pe aeroportul din Oradea, survenită pe 27 mai 1971. Această epocă de destindere a creat condițiile pentru renașterea unei conștiințe profesionale aparte a lucrătorilor din Miliție, existentă în perioada interbelică, dar reprimată până atunci. Conștiința unei autonomii profesionale bazată pe stăpânirea unor tehnici și obiecte specifice de investigație a determinat inițiativa specialiștilor din Miliție de a se ralia unui organism internațional de combatere a criminalității și de a stabili legături cu experți din același domeniu de activitate. În același timp, Interpolul, prin regulile sale de funcționare, a corespuns întru totul intereselor convergente ale statului comunist și ale Miliției. Fiind o organizație bazată pe cooperarea benevolă a polițiilor, promovând neamestecul în treburile interne ale statelor, afilierea neavând loc pe baza unui tratat care trebuia respectat, statul comunist și-a putut da acordul de aderare la Interpol, dat fiind că statutul organizației nu încălca cu nimic principiile de funcționare ale acestuia.

Mihai Demetriade, *Țara unui singur om, O microistorie a represiunii din anii 1970-1980*, Iași, Editura Polirom, 2024 (ISBN 978-973-46-9891-2), 480 p.

Un zilier intră în atenția Securității la începutul anilor 1970, după un denunț calomnios, care are drept consecință confiscarea abuzivă a unor bunuri personale, în valoare 30.000 de lei. Subestimat din toate punctele de vedere de cei care trebuiau să respecte și aplice legea, considerat „un cetățean foarte redus”, protagonistul luptă pentru a-și face dreptate și a recupera prejudiciul. Se va confrunta, însă, cu un sistem care nu concepea să-și asume greșelile și care va folosi toate armele pentru a-l reduce la tăcere.

O răpire, 3 anchete, 2 detenții (7 luni), 3 internări în spitale de neuropsihiatrie (4 luni și 10 zile), 4 avertizări și atenționări, peste 22 de ofițeri de Securitate și Miliție, 20 de informatori, peste 900 de pagini de documente, 19 ani de urmărire au fost resursele investite de statul comunist pentru ținerea sub supraveghere și control a lui Marin Chiriță.

Volumul este o monografie detaliată a injecțiilor multiple, continue și perseverente ale statului prin instituțiile sale, suferite de un cetățean obișnuit în intervalul anilor 1970-1980. Mecanisme represive, complicități în previzibila capcană totalitară, unde garanțiile constituționale și legale erau o iluzie, sunt surprinse la lucru, zi după zi, an după an, într-o viață care devine, prin asta, destin. Volumul este o coborâre în infern. Printre cei care contribuie activ la dezastru, descurajare și înfrângere se găsesc – preocupați, tenace și insistenți – semenii victimei, oameni la fel de obișnuiți ca și el. Ei deschid ușile răului și-l fac posibil. Nu doar martori, ci autori ai unei tragedii.

Țara unui singur om reface parcursul luptei unui cetățean pentru respectarea drepturilor sale într-o dictatură. Nevoit să confrunte o întreagă arhitectură a impunității, indiferenței și brutalității, cazul lui va deveni, în cele din urmă, un incident diplomatic.

O poveste care, astăzi, pare absurdă și neverosimilă, dar care constituie destinul uitat al multor semeni de-ai noștri.

Nicolae Ioniță, *Șefii unităților centrale și teritoriale de Securitate (1948-1989). Ghid biografic*, București, Editura Eikon, 2024 (ISBN 978-606-49-1285-5), 282 p.

Ghidul de față cuprinde o serie de informații biografice referitoare la șefii unităților centrale și teritoriale de Securitate, din perioada 1948 – 1989. Datele privind ofițerii în cauză au fost grupate în cadrul unor fișe biografice individuale, ce cuprind informații de trei categorii: personale (data și locul nașterii, originea socială, naționalitatea); despre pregătirea culturală și profesională a fiecăruia (studii civile și militare, profesia de bază) și referitoare la cariera profesională a ofițerilor (data încadrării în Securitate sau MAI; anul primirii în PCR; un istoric al carierei fiecăruia; motivele schimbării din funcție). Fișele biografice amintite se vor referi la toți ofițerii, care au exercitat conducerea unei unități centrale (toate unitățile centrale, care au existat de-a lungul timpului), regionale (toate regiunile, de la prima regionalizare, din 1951) sau județene de Securitate (inspectorii-șefi ai inspectoratelor județene de Securitate, șefi inspectorate județene M.I. și șefi Securități județene). Pe lângă fișele amintite, Ghidul biografic cuprinde și o serie de date, menite să le completeze pe cele conținute în partea principală a lucrării: un istoric sumar al structurii aparatului central al Securității, din perioada 1948 – 1989; o serie de liste nominale, cuprinzând câteva informații, referitoare la ofițerii care au ocupat, în decembrie 1989, funcțiile: locuitori șefi unități centrale și teritoriale de Securitate, șefi servicii informativ-operative și tehnic-operative, din aparatul central și, mai ales, județean; șefi Securități municipale. Tuturor celor de mai sus, li se adaugă și o listă exhaustivă a surselor utilizate, pentru alcătuirea fișelor biografice individuale, menită să ajute cercetătorii interesați de mai multe informații, decât cele regăsite aici.

Ghidul biografic de față reprezintă o completare a datelor cuprinse într-un studiu apărut în paginile revistei Caietele CNSAS, în urmă cu mai mulți ani. Deși nu este un dicționar biografic propriu-zis, iar informațiile referitoare la fiecare ofițer în parte sunt foarte sumare, el poate fi utilizat atât ca un punct de pornire, pentru o cercetare referitoare la biografia diversilor șefi de unități, cât și pentru o analiză statistică, istorică sau sociologică, asupra evoluției politicii de cadre în Securitate. De asemenea, sper că se va dovedi util și cititorilor neavizați, care, din diverse motive, sunt interesați de câteva date sumare de referință, privitoare la biografia anumitor șefi de unități.

Arhivele Securității, vol. 1, București, Editura Pro Historia, 2002 (ISBN 973-85206-4-9), 304 p. ***Arhivele Securității***, București, Editura Nemira, 2004 (973-569-713-0), 618 p. ***Arhivele Securității, vol. 2***, București, Editura Nemira, 2006 (ISBN 973-569-797-1), 566 p. ***Arhivele Securității, vol. 4***, București, Editura Enciclopedică, 2009 (ISBN 978-973-45-0569-2), 848 p.

Prima serie de publicații a Consiliului Național pentru Studiarea Arhivelor Securității, preocupată de valorificarea imediată a materialului arhivistic primit în intervalul 2002-2009 de la foștii deținători, s-a adresat atât comunității științifice, cât și publicului larg. Studiile din aceste volume analizează, prezintă și comentează cele mai importante subiecte legate de Securitate, de la organizare până la direcțiile de acțiune, de la profilul colaboratorului Securității până la victimele acesteia, de la metodele represive până la cele preventive utilizate de poliția politică. Nu lipsesc nici studiile dedicate evoluției cadrelor Partidului Comunist Român sau biografii ale unor ofițeri de Securitate. De asemenea, se regăsesc contribuții esențiale la cunoașterea celor mai importante mutații din domeniile sociale, politice și culturale petrecute în perioada comunistă.

Securitatea, 1948-1989. Monografie, vol. 1, ediția a doua, Florian Banu și Liviu Țăranu (coordonatori), Luminița Banu, Raluca-Nicoleta Spiridon, Valentin Vasile, Elis Pleșa, Liviu Pleșa, Silviu B. Moldovan, Iuliu Crăcană, Oana Demetriade, Mihai Demetriade, Adrian Nicolae Petcu, George Enache, Denisa Budeancă, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2023 (ISBN 978-606-537-663-2), 630 p.

Acest prim volum din cele trei ale monografiei Securității cuprinde o prezentare sintetică a predecesorilor instituționali, a evoluției structurii organizatorice, dar și o analiză a subordonării interne și externe a temutei instituții. De asemenea, sunt evidențiate relațiile de colaborare cu instituții similare din alte state socialiste, dar și cu celelalte structuri de forță ale regimului comunist din România (Miliția, Trupele de Securitate, Justiția, Sistemul penitenciar și Ministerul/Departamentul Cultelor). Volumul beneficiază, totodată, de o amplă prezentare a surselor și a istoriografiei problemei, precum și de un set de concluzii sintetice privind evoluția Securității, în ansamblul ei, în întreaga perioadă a regimului comunist.

Lucrarea este destinată, deopotrivă, publicului larg, dar și cercetătorilor istoriei regimului comunist (istorici, sociologi, politologi), precum și viitorilor specialiști (studenți și doctoranzi la facultăți de profil). Nu în ultimul rând, volumul se adresează jurnaliștilor și realizatorilor din mass-media, foarte interesați și activi în a scrie despre Securitate.

Securitatea, 1948-1989. Monografie, vol. II, prima ediție, Liviu Marius Bejenaru și Liviu Țăranu, (coordonatori), Florian Banu, Oana Ionel-Demetriade, Mihai Demetriade, Valentin Vasile, Liviu Pleșa, Iuliu Crăcană, Elis Neagoe-Pleșa, Luminița Banu, Adrian Nicolae Petcu, Alina Ilinca, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2023, (ISBN 978-606-49-1285-5), 498 p.

În continuarea firească a cercetării acestei teme generoase, dar și din considerente editoriale, acest al doilea volum tratează un aspect esențial al istoriei *Securității*, respectiv personalul și evoluția politicii de cadre, în perioada 1948-1989. Colectivul de autori a încercat să răspundă la câteva întrebări legitime: De unde erau recrutați și cât de bine pregătiți profesional erau lucrătorii de Securitate? Cât de performantă era activitatea lor informativ-operativă? Care era imaginea și statutul lor în societatea românească a vremii? etc. Ca urmare, structura volumului a fost gândită tocmai în sensul de a putea răspunde concret, pe temei documentar completat cu alte izvoare (mărturii provenind, deopotrivă, din tabăra fostelor victime ale Securității și din cea a foștilor ofițeri de Securitate), la aceste întrebări.

Monografia a fost structurată pe următoarele capitole:

Capitolul I prezintă personalul Securității, respectiv mediile și strategiile de recrutare, procedurile de selecție a elevilor școlilor de ofițeri, criteriile de încadrare a ofițerilor de Securitate, evoluția numerică a personalului, dar și date privind structura acestuia în funcție de origine socială, apartenență politică, vârstă și sex.

Capitolul II se referă la pregătirea și perfecționarea profesională a ofițerilor de Securitate, respectiv structurile și modalitățile de pregătire profesională (școli de specialitate, cursuri de scurtă durată, pregătirea la locul de muncă), precum și reciclarea profesională a ofițerilor Securității.

Capitolul III înfățișează cariera profesională a cadrelor, avându-se în vedere criteriile de promovare și motivele de sancționare a acestora, de

aici decurgând statutul, salarizarea și alte forme de recompensare. Celelalte aspecte au vizat trecerea în rezervă, dar și folosirea rezerviștilor în diverse posturi, cunoștințele și abilitățile deprinse în timpul cât au fost ofițeri activi constituindu-se într-un avantaj, de aici rezultând mitul Securității omniprezente și omnisciente, ale cărei reverberații sunt încă prezente în societatea românească de astăzi.

Capitolul IV surprinde locul pe care l-au ocupat ofițerii de Securitate în societatea românească, inclusiv cei acoperiți, precum și imaginea acestora în propaganda vremii.

Concluziile au vizat discrepanța dintre obiectivul pe care Securitatea trebuia să-l îndeplinească, respectiv apărarea cetățenilor de „uneltirile” din afară și realitatea cu care s-au confruntat aceștia. Deși, după 1968, este posibil ca Securitatea să se fi bucurat de o anumită popularitate în rândul cetățenilor, consecință și a acestor producții literare sau artistice, concretizată în racolarea de informatori pe baza sentimentelor patriotice și a dorinței de aventură, obsesia „comploturilor împotriva României” provenea din faptul că doctrina patriotismului socialist și a noțiunii de „securitatea statului” se reduceau, în esență, la supraviețuirea politică a lui Nicolae Ceaușescu și a regimului său politic.

Lucrarea este destinată, deopotrivă, publicului larg, neinițiat în avatarurile Securității, dar și (mai ales!) cercetătorilor istoriei regimului comunist (istorici, sociologi, politologi), precum și viitorilor specialiști (studenți și doctoranzi la facultăți de profil). Nu în ultimul rând, am avut în vedere, ca public-țintă, jurnaliștii și reporterii din mass-media, foarte interesați și activi în a scrie despre Securitate.